

TRZODA CHLEWNA 9/2014

Marek Gasiński
Wytwórnia Pasz LIRA w Krzywiniu

Wybrane zagadnienia tuczu

Efektywność a tym samym i rentowność produkcji żywca wieprzowego zależą od wielu czynników. Do najważniejszych z nich należą: zapewnienie zwierzętom optymalnych warunków środowiskowych, odpowiedni dobór zwierząt (genetyki), właściwe postępowanie w zakresie profilaktyki i leczenia oraz prawidłowe zarządzanie i dobra organizacja produkcji. Spełnienie wszystkich niezbędnych i warunkujących produkcję, wymagań na poszczególnych etapach produkcji jest warunkiem optymalnego wykorzystania ogromnego potencjału genetycznego hodowanych zwierząt.

I odwrotnie, nie wykorzystywanie potencjału produkcyjnego hodowanych świń jest jednym z głównych czynników ograniczającym opłacalność produkcji tuczników w wielu naszych fermach. Obok bardzo szeroko rozumianego nie wykorzystywania potencjału produkcyjnego hodowanych zwierząt, najczęstszymi przyczynami niepowodzeń w produkcji tuczników są: zwiększona zachorowalność i związane z tym zbyt liczne padnięcia oraz nadmierne brakowanie zwierząt, niskie przyrosty dzienne tuczników oraz nadmierne zużycie paszy. Konsekwencją tych ostatnich jest niska masa ciała przekazywanych do uboju tuczników, a także pogorszenie jakości i obniżenie procentowej zawartości mięsa produkowanych tusz. Zagwarantowanie zwierzętom optymalnych warunków środowiskowych uwzględniających wymagania w zakresie dobrostanu jest jednym z najważniejszych i zarazem najtrudniejszych elementów wpływających na efektywność produkcji tuczników. Podstawowym zadaniem hodowcy jest dbałość o zapewnienie hodowanym zwierzętom odpowiednich warunków w zakresie: zabezpieczenia stada przed zakażeniami i infekcjami, zagwarantowanie tucznikom optymalnej powierzchni w kojcach i pomieszczeniach, stworzenie odpowiednich warunków w zakresie temperatury, wilgotności i wymiany powietrza w pomieszczeniach tuczarni, zapewnienie zwierzętom nieograniczonego i swobodnego dostępu do zawsze świeżej i zawsze czystej wody oraz paszy i zapewnienie, w razie potrzeby, natychmiastowej opieki weterynaryjnej.

Bardzo ważnym elementem produkcji tuczników jest odpowiednie zabezpieczenie obiektu, w którym prowadzony jest tucz przed zawleczeniem chorób i infekcji z zewnątrz. Każdorazowy zakup oraz wprowadzenie kolejnych zwierząt, częstokroć o najwyższym statusie zdrowotnym, powinien być bodźcem do rygorystycznego przestrzegania zasad bioasekuracji. Stwarza to konieczność stosowania śluz i mat dezynfekcyjnych oraz osobnych wejść dla obsługi. Niezbędne są szatnie i natryski i obowiązkowe korzystanie z pryszniców, całkowita zmiana odzieży oraz ograniczenie do minimum wejść na teren obiektu osób z zewnątrz. Ponadto odizolowane pomieszczenia dla padłych zwierząt i skuteczny system zabezpieczenia fermy przez gryzoniami. Osobnym zagadnieniem jest także zorganizowanie dostaw paszy, odbioru tuczników i ewentualnie padłych zwierząt, aby ww. transport odbywał się poza terenem fermy.

Przed wprowadzeniem zwierząt i zasiedleniem obiektu wszystkie pomieszczenia muszą być bardzo dokładnie wyczyszczone, umyte gorącą wodą, starannie osuszone i wydezynfekowane. Ważnym i zarazem istotnie ograniczającym maksymalną produkcję czynnikiem jest

nadmierne zagęszczenie zwierząt w kojcach i pomieszczeniach. Te ostatnie muszą spełniać surowe normy dobrostanu w zakresie optymalnego zagęszczenia świń na 1 m².

Ponadto muszą uwzględniać średnią masę ciała wstawianych prosiąt, porę roku oraz temperatury zewnętrzne. Niezwykle ważnym jest też aspekt technicznego wyposażenia budynków tuczarni oraz system wykończenia posadzek we wszystkich kojcach.

Podstawowym obowiązkiem hodowcy jest zapewnienie zwierzętom nieograniczonego, swobodnego dostępu do świeżej i czystej wody, w taki sposób, aby 15 prosiąt mogło korzystać z jednego poidła miseczkowego, a 10 ze smoczkowego. Należy stale sprawdzać i kontrolować ilość wody przepływającej przez każde poidło, prawidłowy przepływ to ok. 1,5 litra w ciągu minuty.

Ograniczony dostęp do wody jest jednym z najważniejszych czynników uniemożliwiających osiągnięcie optymalnych przyrostów dziennych i wydatnie pogarszającym wykorzystywanie paszy. Prosięta muszą mieć także nieograniczony dostęp do paśników z najwyższej jakości paszą, przeznaczoną dla odpowiednich grup zwierząt. Sprawdzonym i praktycznym rozwiązaniem pomagającym w nauczaniu pobierania paszy i stymulującym dzienne przyrosty tej grupy jest nie trzymanie się ścisłych norm technologicznych i dostawianie prosiętom dodatkowych paśników.

W zakresie zapewnienia optymalnej temperatury, wilgotności oraz wymiany powietrza w pomieszczeniach tuczowych koniecznym jest zapewnienie zwierzętom tzw. strefy komfortu: od 24 do 30°C w pierwszym dniu tuczu, do 20-26°C w końcowych dniach, przy zachowaniu odpowiednich parametrów przepływu powietrza we wszystkich kojcach i pomieszczeniach. Tę ostatnią wartość wyraża się w ilości m³ powietrza przepływającego w ciągu jednej godziny.

Utrzymanie tuczonych zwierząt w niezmiennym, najlepiej najwyższym statusie zdrowotnym, przez cały okres tuczu, jest jednym z ważniejszych czynników warunkujących osiągnięcie maksymalnych efektów produkcyjnych oraz umożliwiającym zapewnienie jej efektywności.

Nie ma uniwersalnych programów profilaktycznych ani zaleceń w zakresie postępowania zdrowotnego, które można by zastosować dla każdego stada lub obiektu.

Jedynym, właściwym i prawidłowym postępowaniem jest prowadzona systematycznie diagnostyka weterynaryjna uwzględniająca także w jej początkowym okresie postępowania status zdrowotny stada, z którego pochodzą prosięta. Dopiero w oparciu o te informacje hodowca wraz z lekarzem weterynarii podejmują decyzję o opracowaniu programu profilaktycznego dla danej fermy i stada. Przygotowanie właściwego programu profilaktycznego dla konkretnego obiektu jest możliwe po wykonaniu i szczegółowym przeanalizowaniu wyników badań laboratoryjnych (wirusologicznych, bakteriologicznych, serologicznych i histopatologicznych) materiału biologicznego pobranego z konkretnego stada lub grupy. Zasadność wykonanych badań oraz właściwe wykorzystanie wyników umożliwiają postawienie prawidłowej diagnozy i ukierunkowanie postępowania profilaktycznego. Prawidłowo wykonana diagnostyka powinna być potwierdzona badaniem klinicznym i anatomopatologicznym. W przypadku wyizolowania szczepów bakteryjnych koniecznym jest sporządzenie antybiogramu.

Wybór metody ewentualnego leczenia jest uzależniony m.in.: od rodzaju choroby i przebiegu schorzenia oraz liczby przewidzianych do leczenia zwierząt i organizacji produkcji w danym obiekcie. W dużych obiektach tuczowych bardzo rzadko stosuje się terapię indywidualną ze względu na pracochłonność tej metody. Jednak ze względu na możliwość bardzo precyzyjnego podania leków a tym samym szybkie osiągnięcie efektu leczniczego należy tę metodę również uwzględnić jako rozwiązanie alternatywne.

W praktyce hodowlanej w obiektach, w których odbywa się tucz niemal wyłącznie stosuje się terapię grupową, w której leki aplikuje się zwierzętom w wodzie lub w paszy.

Oba te sposoby posiadają wady i zalety, w przypadku ostrego przebiegu choroby skuteczniejsza jest metoda podawania leków w wodzie - chore zwierzęta zazwyczaj nie pobierają paszy, piją jednak w zwiększonej ilości wodę. Podanie leków w wodzie stosuje się przede wszystkim w krótkotrwałym leczeniu, kiedy trzeba uzyskać odpowiednią koncentrację leków w wybranych narządach i bardzo szybkie wchłanianie leku. Zawsze jednak trzeba pamiętać o czynnikach ograniczających podawanie leków w wodzie: właściwościach fizykochemicznych wody, bowiem, zawarte w niej pewne związki mogą ograniczać lub wręcz uniemożliwiać stosowanie niektórych antybiotyków. Także rozpuszczalność i trwałość antybiotyków w wodzie i straty wody oraz poziom jej pobierania.

W praktyce hodowlanej, w większości przypadków optymalnym rozwiązaniem jest podawanie leków w paszy. Zaletami tej metody są: możliwość precyzyjnego dawkowania leku w zależności od masy ciała leczonych zwierząt oraz ilości zadawanej paszy, możliwość zastosowania równoczesnego leczenia we wszystkich sektorach fermy, dobre i szybkie efekty terapeutyczne, niewielkie straty leków i stosunkowo mała pracochłonność.

Czynnikami ograniczającymi stosowanie pasz leczniczych są: ostry przebieg choroby oraz nieodpowiednie parametry temperatury i ciśnienia w procesie granulacji pasz.

Efektywność i opłacalność tuczu, zależy od bardzo wielu czynników, w tym również tych niezależnych od hodowcy. Do najważniejszych z nich, tych zależnych od całokształtu pracy hodowcy należą:

- ✚ wybór odpowiedniej genetyki, uwzględniający warunki środowiskowe i specyfikę produkcji w danej fermie,
- ✚ zapewnienie tuczonym zwierzętom dobrostanu,
- ✚ dbałość o stworzenie najlepszych warunków tuczu, zarówno w aspekcie
- ✚ ochronę statusu zdrowia stada oraz właściwe prowadzenie, opartych na właściwej diagnostyce wszelkich działań profilaktyczno-terapeutycznych,
- ✚ prawidłowe zarządzanie stadem i doskonała organizacja produkcji.